

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Sedemnajsto poglavje.

Bolna žena ravna pač izvrstno.

Bolnica ga spozna takoj po njegovem kašlju ter se oglasi: O Bog, Bog, Jurij, to je starešina! Gotovo mu še nisi plačal kruha in surovega masla, kar si bil kupil od njega za mojo juho.

Jurij: Za božjo voljo, mati! Ne skrbite za to! Saj mu bodem zato delal, kadar pride čas žetve in košnje.

„Ali, on te ne bode čakal“, rečejo mati, Jurij pa gre iz sobe k starešini.

Bolnica zdihne: „Od našega prepira — Bog mu odpusti, — me je vedno nekaj zbolelo v senci, kadarkoli sem ga videla. Oh, Bog moj! In uprav pred mojo smrtjo pride zopet k nam! Božja volja je, da mu vse odpustim, vso mržnjo do njega pozabim — in pomólim za njegovo dušo. Tako tudi storim.“

„Bog moj, ti si privolil, da je prišlo do onega prepira! Odpusti mu, Oče nebeški! Odpusti mu!“ Zdaj sliši starešino govoriti, prestraši se in pravi:

„O Bog, hud je! O moj ubogi Jurij! Radi mene prideš ž njim navskriž.“ Še jedenkrat ga sliši govoriti, na kar izgubi zavest.

Jurijče skoči iz sobe k očetu in kriči: „Oče, idite brž notri! Zdi se mi, da so stara mama umrli.“

Milan reče preplašen: „Jezus, Marija! Starešina, moram v sobo.“

A starešina pravi na to: „Da, da, velika škoda in nesreča za to čarovnico.“

Jurij ni slišal njegovih nesramnih besedi, ker je odšel urno v sobo.

Bolnica se za nekaj časa zopet zaveda, odpre oči in vpraša Jurija: „Ali je bil hud? Gotovo te ne počaka za dolg!“

Jurij: Ne mati, pač narobe, prinesel mi je dobro in tolažilno vest. Ali ste že kaj boljši?

„Sem“, odvrnejo mati, pogledavši ga revno in otožno. „Kaj dobrega nam je ta človek donesel? Kaj si rekel? Ti me s tem le tolažiš, sam pa trpiš. On ti je pretil.“

Jurij: Ni storil tega, mamka, Bog mi je priča. Prijavil mi je, da so me vsprejeli na delo pri zidanji cerkve, imel bodem 1 K 60 h plačila na dan.

Mati: Moj Bog! Ali je to resnica?

Jurij: Resnica je, mati, delo bode trajalo celo leto.

Mati: Zdaj umrjem lažje, Jurij! Ljubi Bog v nebesih, ti si vender dober! Bodi jim vedno tako dober! Jurij, ti pa veruj in udaj

se Bogu, dokler si živ, zakaj gola resnica je: Bog siromakov nikdar ne zapusti.

Nekaj časa pomolči, a potem nadaljuje zopet:

„Vidim in tudi čutim, da se mi bliža zadnja ura mojega življenja. ne da mi dihati. Jurij, rada bi se poslovila.“ Jurij se strese, vzame kapo raz glavo, pade na kolena pred materino posteljo, sklene roki, obrne oči proti nebu, a ne more od jokanja in ihtenja niti besedice izpregovoriti.

Na to mu rečejo mati: „Ohrabri se, Jurij, ter upaj, da se vidimo zopet — v svetih nebesih. Smrt je samo začasen trenutek, jaz se ga ne bojim. Vem, da moj Odrešenik živi in da bode on čuval moj pepel, a kadar se moja okostnica preobleče zopet z mojo kožo, takrat bode tudi moje telo gledalo Boga. Moje oči ga bodo gledale, ne pa tuje.“

Jurij pride nekoliko k sebi in pravi: „Blagoslovite me, ljuba mati! Ako je volja ljubega Boga, pridem tudi jaz kmalu za vami v večnost.“

Starka nadaljuje:

„Čuj me, Oče nebeški, ter podeli svoj blagoslov mojemu otroku — jedincu, ki si mi ga dal in katerega tako gorko ljubim! Jurij moj, kakor je ljubi Bog Izaku in Jakobu radi njiju očeta Abrahama dodelil veliko dobrega, tako naj tudi tebi radi mojega blagoslova podeli vsega, česar potrebuješ za življenje, veseli se ter slavi in poveljuj njegovo sveto ime. Poslušaj me dobro, Jurij, in stori, kar ti rečem. Vadi svoje otroke reda in dela, da se ne pokvarijo v revščini ter da ne bodejo neredni in malomarni. Uči jih, da zaupajo v Očeta v nebesih, od katerega imajo vse pričakovati, ter da ostanejo pravi bratje in sestre v sreči in nesreči. Le tako bodejo tudi v siromaštvu zadovoljni.“

Odpusti tudi starešini; kadar pa umrjem, in ko si me že pokopal, idi k njemu in mu povej, da sem mu pred svojo smrtjo vse odpustila. In če Bog usliši mojo molitev, bode zadovoljen in srečen, sam pa bode, predno pojde k ljubemu Bogu na račun, spoznal svojo krivdo.“

Čez nekaj časa rečejo mati zopet: „Jurij, daj mi jedno ali drugo knjigo „Življenje svetnikov in svetnic božjih“, moj molitvenik in pisanje, ki leži pod mojo pečo v škrinji.“

Jurij vstane in prinese vse materi; ta pa nadaljuje:

„Zdaj naj pridejo semkaj vsi otroci.“ Ti pridejo k postelji od mize, pri kateri so sedeli in jokali.

Otroci pokleknejo pred mater, a ona jim reče:

„Ne jokajte, otročiči moji! Vaš Oče v nebesih vas že preskrbi in blagoslovi. Bili ste mi ljubi in dragi in boli me zelo, da vas zapuščam tako uboge in brez matere. — Ali udajte se v voljo Božjo in zaupajte v vsem ljubega Boga — tudi če bi se vam še tako slabo godilo, ker pri njem najdete še več kakor očetovsko pomoč in lju-

bezen. Mislite na me, ljubi moji! Jaz vam sicer ne zapuščam ničesa; toda to pa vem, da sem vas vedno imela rada in da ste me tudi vi ljubili.

Glejte, te dve sveti knjigi in ta-le molitvenik so ves moj imetek, toda ne prezirajte tega, otroci moji! Vsebina teh knjig mi je bila tisočkrat v hudih in slabih dneh v tolažbo in okrepčavo. Božja beseda, otroci, naj vas tolaži in veseli. Ljubite se med seboj, dokler živite ter bodite odkritosrčni, zvesti, ljubeznjivi in postrežljivi proti vsakemu, le potem boste zadovoljni v življenju.

A ti, Jurij, hrani jedno od teh svetih knjig za Franjico, drugo za Jurijča, molitvenik pa za najmanjšega otroka, kot darilo in spomin od mene. Za tebe, Jurij, nimam pa prav nič, no, tebi tudi ni treba, ker vem, da me ne pozabiš.

Zdaj pokličejo mati še jedenkrat malega Jurijca: „Podaj mi ročico, ljubček moj! Kaj ne, ti ne vzameš nikdar več kaj tujega!“

„Nikoli več, mamica, verujte mi, nikdar več!“ odgovori Jurijče in bridko joka.

„Zdaj verjamem, molila bodem in prosila zate ljubega Boga“, rečejo mati. „Glej, to-le pismo izročim tvojemu očetu, dobila sem ga od župnika, pri katerem sem služila. Kadar dorasteš, čitaj ga, misli name ter bodi pobožen in veren.“

To je bilo spričevalo pokojnega župnika Kristana z Vač, v katerem je bilo pisano, da je bolnica — ime ji je bilo Katra — služila pri njem deset let ter da je ves ta čas opravljala gospodinjstvo pošteno in skrbno v popolno zadovoljnost. V tej službi si je tudi prihranila precej denarja, ki ga je oddala svojemu ranjkemu možu, za kar je ta kupil travnik, katerega je v pravdi dobil starešina.

Na to je pisanje izročila Juriju ter je nadaljevala: „Imam še dve dobri srajci, od katerih pa ne smeš nobene v krsto deti; ta, ki jo imam na sebi, je dobra za grob, v katerem vse strohni. Moje krilo in moja dva predpasnika daj precej, ko umrjem, sosedovi Rezi, da jih predela za otroke.“

Za tem reče zopet: „Poglej rano na Franjičini glavi, Jurij, ima zopet odprto. Skrbi tudi vedno, da so otroci omiti in počesani. Vsako leto pripravi koristnega jetičnika in bezgovega cvetja, pa jim kuhaj čaj, da se jim čisti kri, ker imajo pokvarjeno. Če ti je le mogoče, kupi jim jedno kozo. Franjica je zdaj že tako velika, da jo more pasti in varovati. Hudo mi je, Jurij, ker ostaneš sam, toda ohrabri se ter stori, kolikor ti je mogoče. Delo pri zidanju cerkve ti bode zdaj že nekaj pomagalo. Zahvaljen bodi Bog tudi za to.“

Zdaj utihnejo mati; oče in otroci so klečali še malo časa ter so molili vse molitve, kolikor so jih znali na pamet. Na to vstanejo in Jurij reče materi:

„Mati, vam še kaj prinesem, da vas pokrijem.“

Mati mu odgovore: „Jurij, ni potreba! Hvala Bogu, zdaj me ne zebe, ali ti moraš precej z dečkom k zidarjevim.“

Jurij namigne Franjici, da naj gre iz sobe ter ji pošepne: „Pazi na mater, če bi jim bilo pa slabše, pridi sama ali pa pošlji Minko po me k zidarjevim.“ — (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Telesne kazni so odpravili in zdaj je šola glede kazni še na slabšem, bi skoro mislil, prava Scila in Karibda. Da je največja nesmisel tisto duhomorno prepisavanje, dekliniranje in konjugiranje za kazen, ni treba šele tu omenjati; nič manj škodljiv ni navaden zapor v šoli, četudi skupen in pod nadzorstvom učitelja! Saj je vendar že to maksimalno, kar mora otrok obligatno presedati v šoli in zdaj pride še „kazen“. Če bi otrok tudi ničesar ne delal v tisti uri, ko je zaprt, se njegov duh vendar ne odpočije, ker ni — prost. Morda se zboljšajo s časom razmere in zginejo počasi z raztočim vpoštevanjem male vrednosti vseh prestopkov otrok tudi kazni iz šole, posebno če pomisli učitelj, da z vsako kaznijo, naj ima to ali drugo obliko, samo ovira pouk. Isto velja o zaporih v prostih dneh, nedeljah i. dr.; še če otrok cel dan skače, se komaj odpočijejo možgani od tedenskega dela in se vsposobijo za prihodni teden, ne pa, ko ima otrok ta dan zadostiti še svojim verskim zahtevam. Na etično vrednost kaznij se niti ne oziram, dovolj je vse to, da pridem do zaključka: učitelj, ki ljubi otroke, hoče otrokom dobro in narodu svojemu koristiti, upošteva joč važnost čilosti in naobrazbe, bo iskal svojo didaktično moč v čem drugem kot v kaznih!

Nič manje pomanjkanje kot pri učeči se mestni mladini, ni pri oni na kmetih. Tu je slaba obleka, slaba hrana, in — slabo, temno, zakajeno stanovanje! Bodimo pravični! Če zahtevamo od otroka, ker vemo, da mora tako biti, da se navadi toliko in toliko, ne zahtevajmo od njega, da bi si pri tem pokvaril svoje zdravje, svoje oči i. t. d. Tudi tu moramo obrniti svojo prošnjo do javne dobrodelnosti z jedne strani, z druge samo šolsko učenje zahtevati.

Sicer se pa lahko javno reče in tu je za to mesto, da je ta položaj, v katerem se nabaja naša šola, naša mladina nenormalen, ker se mora obračati na dobrodelnost, na milost, ki je za dobro urejeno človeško družbo nekaj nenormalnega, nepotrebne in nazadnje tudi